

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

مرکز مطالعات راهبردی
حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

معاونت بهداشتی

۴۰ توصیه سیاستی برگرفته از فرمایشات مقام معظم رهبری و سند ابلاغی سیاستهای کلی جمعیت

- ۱- رفع موانع ازدواج، تسهیل و ترویج تشکیل خانواده و افزایش فرزند، کاهش سن ازدواج و حمایت از زوج‌های جوان و توانمندسازی آنان در تأمین هزینه‌های زندگی و تربیت نسل صالح و کارآمد.
- ۲- اختصاص تسهیلات مناسب برای مادران بویژه در دوره بارداری و شیردهی و پوشش بیمه‌ای هزینه‌های زایمان و درمان ناباروری مردان و زنان و تقویت نهادها و مؤسسات حمایتی ذی‌ربط.
- ۳- تحکیم بنیان و پایداری خانواده با اصلاح و تکمیل آموزش‌های عمومی درباره اصالت کانون خانواده و فرزندپروری و با تأکید بر آموزش مهارت‌های زندگی و ارتباطی و ارائه خدمات مشاوره‌ای بر مبنای فرهنگ و ارزش‌های اسلامی- ایرانی و توسعه و تقویت نظام تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی در جهت سلامت باروری و فرزندآوری.
- ۴- ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی و مقابله با ابعاد نامطلوب سبک زندگی غربی.

۵- ارتقاء امید به زندگی، تأمین سلامت و تغذیه سالم جمعیت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، بویژه اعتیاد، سوانح، آلودگی‌های زیست محیطی و بیماری‌ها.

۶- فرهنگ سازی برای احترام و تکریم سالمندان و ایجاد شرایط لازم برای تأمین سلامت و نگهداری آنان در خانواده و پیش‌بینی ساز و کار لازم برای بهره‌مندی از تجارب و توانمندی‌های سالمندان در عرصه‌های مناسب.

۷- توانمندسازی جمعیت در سن کار با فرهنگ سازی و اصلاح، تقویت و سازگار کردن نظامات تربیتی و آموزش‌های عمومی، کارآفرینی، فنی - حرفه‌ای و تخصصی با نیازهای جامعه و استعدادها و علایق آنان در جهت ایجاد اشتغال مؤثر و مولد.

۸- مدیریت مهاجرت به داخل و خارج هماهنگ با سیاست‌های کلی جمعیت با تدوین و اجرای ساز و کارهای مناسب.

۹- رصد مستمر سیاست‌های جمعیتی در ابعاد کمی و کیفی با ایجاد ساز و کار مناسب و تدوین شاخص‌های بومی توسعه انسانی و انجام پژوهش‌های جمعیتی و توسعه انسانی.

۱۰- کشور ما یکی از نادرترین کشورها در زمینه‌های عمران و آبادانی است. ما اگر دو برابر امروز هم جمعیت داشته باشیم، باز هم

می‌توانیم بدون کمترین نیازی به کشورهای دیگر، خود را به بهترین وجه اداره کنیم. این ظرفیت خوب، هم در خاک بابرکت ما، و هم در استعدادهای انسانی ممتاز کشور، و هم در دستورات و روش و قانون اساسی، و هم در مسؤولان ما وجود دارد.^۲

۱۱- جمعیت جوان و بانشاط و تحصیل کرده و باسواد کشور، امروز یکی از عامل‌های مهم پیشرفت کشور است.^۳

۱۲- این محدود کردن فرزندان در خانه‌ها، به این شکلی که امروز هست، خطاست. این نسل جوانی که امروز ما داریم، اگر در ده سال آینده، بیست سال آینده و در دوره‌ها و مرحله‌های آینده‌ی این کشور بتوانیم آن را حفظ کنیم، همه‌ی مشکلات کشور را این‌ها حل می‌کنند؛ با آن آمادگی، با آن نشاط، با آن شوقی که در نسل جوان هست، و با استعدادی که در ایرانی وجود دارد. پس ما مشکل اساسی برای پیشرفت نداریم.^۴

۱۳- بنده عقیده ندارم به این که زن‌ها نباید در مشاغل اجتماعی و سیاسی کار کنند؛ نه، اشکالی ندارد؛ اما اگر چنانچه این به معنای این باشد که ما به خانه‌داری به چشم حقارت نگاه کنیم، این می‌شود گناه. خانه‌داری يك شغل است؛ شغل بزرگ، شغل مهم، شغل حساس، شغل آینده‌ساز. فرزندآوری يك مجاهدت بزرگ است.^۵

تلاش برای جوای جمعیت وظیفه ضروری همه است

تلاش برای افزایش نسل و جوان شدن
نیروی انسانی کشور و حمایت از
خانواده، یکی از ضروری ترین فرآیندها
مسئولان و اتحاد مردم است. این
فریضه برای هر فرد و مراکز الزامی و
فرهنگ ساز تأکید بیشتر می یابد.

بنام رهنم امامان به
فصلان حوزه جمعیت

۱۴- فرزندآوری یکی از مهمترین مجاهدت‌های زنان و وظایف زنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل می‌کند، اوست که رنج‌هایش را می‌برد، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است. خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به مردها نداده، در اختیار بانوان قرار داده؛ صبرش را به آن‌ها داده، عاطفه‌اش را به آن‌ها داده، احساساتش را به آن‌ها داده، اندام‌های جسمانی‌اش را به آن‌ها داده؛ در واقع این هنر زن‌ها است. اگر چنانچه ما این‌ها را در جامعه به دست فراموشی نسپریم، آن وقت پیشرفت خواهیم کرد.^۵

۱۵- پیر شدن کشور، کم شدن نسل جوان در چندین سال بعد، از همان چیزهائی است که اثرش بعداً ظاهر خواهد شد؛ وقتی هم اثرش ظاهر شد، آن روز دیگر قابل علاج نیست؛ اما امروز چرا، امروز قابل علاج است.^۵

۱۶- امروز کشورهایی که در دنیا دچار پیری شده‌اند و قدرت (زاد و ولد) خودشان را از دست داده‌اند، به دشواری می‌شود گفت که راه علاجی برای حل این مشکل دارند. ما هم طبعاً با همین مشکل مواجه خواهیم شد؛ و نباید بگذاریم به اینجا برسد.^۶

۱۷- واقعاً کار بشود، کار فکری بشود؛ عوامل کاهش جمعیت و

موجبات افزایش جمعیت به نحو مطلوب و با اعتدال متناسب، درست سنجیده بشود، مطرح بشود [تا] اقلع بشوند افکار نخبگان^۶.

۱۸- این همایش البته قدم اول است، یعنی قدم ابتدایی است، [اما] از گذاشتن قانون به نظر من مهم تر است؛ چون فرهنگ سازی در این مسئله مثل خیلی از مسائل دیگر اجتماعی، حرف اول را می زند؛ باید فرهنگ سازی بشود که متأسفانه امروز این فرهنگ سازی نیست، تعطیل است^۶.

۱۹- جوانب قضیه را بسنجید، ببینید چه چیزهایی است که موجب می شود جامعه ی ما دچار میل به کم فرزندی بشود. این میل به کم بودن فرزند، يك عارضه است؛ والا انسان به طور طبیعی فرزند را دوست می دارد. چرا ترجیح می دهند افرادی که فقط يك فرزند داشته باشند؟ چرا ترجیح می دهند فقط دو فرزند داشته باشند؟ چرا زن به شکلی، مرد به شکلی پرهیز می کنند از فرزندداری؟ این ها را بایستی نگاه کرد و دید عواملش چیست؛ این عوامل را پیدا کنید، برای علاج این عوامل بیماری زا - که به اعتقاد بنده این ها عوامل بیماری زا است - متخصصین و صاحبان اندیشه را بخواهید فکر کنند^۶.

۲۰- ما اگر چنانچه با این شیوه ای که امروز داریم حرکت می کنیم

پیش برویم، در آینده‌ی نه‌چندان دور، يك کشور پیری خواهیم بود که علاج این بیماری پیری هم در حقیقت دردسترس نیست.^۶

۲۱- یکی از خطراتی که وقتی انسان درست به عمق آن فکر می‌کند، تن او می‌لرزد، این مسئله‌ی جمعیت است.^۶

۲۲- ما نمی‌خواهیم این قضیه را با شعار و با این که «صلوات بفرست تمام بشود» و مانند این‌ها پیش ببریم؛ می‌خواهیم مسئله به شکل عمیق و علمی حل بشود، گره‌های ذهنی‌ای که وجود دارد باز بشود، حقیقت قضیه روشن بشود و به اعتقاد من ما می‌توانیم این کار را بکنیم؛ یعنی متفکرین ما و صاحبان دانش مرتبط با مسئله‌ی جمعیت- در هر بخشی از بخش‌ها- می‌توانند در این زمینه منطق صحیح و قابل قبولی را ارائه کنند.^۶

۲۳- مسئله‌ی جمعیت را جدی بگیرید؛ جمعیت جوان کشور دارد کاهش پیدا می‌کند. يك جایی خواهیم رسید که دیگر قابل علاج نیست. یعنی مسئله‌ی جمعیت از آن مسائلی نیست که بگوییم حالا ده سال دیگر فکر می‌کنیم؛ نه، اگر چند سال بگذرد، وقتی نسل‌ها پیر شدند، دیگر قابل علاج نیست.^۷

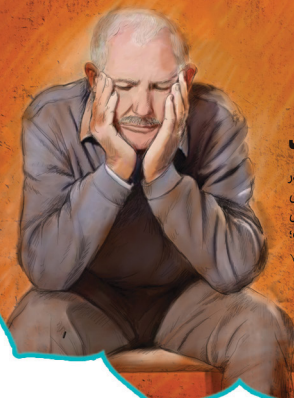
۲۴- فرهنگ یعنی باورهای مردم، ایمان مردم، عادات مردم، آن چیزهایی که مردم در زندگی روزمره با آن سرو کار دائمی دارند

و الهام بخش مردم در حرکات و اعمال آنها است؛ فرهنگ این است؛ این پس خیلی اهمیت دارد. مثلاً در حوزه‌ی اجتماعی، قانون‌گرایی - که مردم به قانون احترام بگذارند - یک فرهنگ است؛ تعاون اجتماعی یک فرهنگ است؛ تشکیل خانواده و ازدواج یک فرهنگ است؛ تعداد فرزندان یک فرهنگ است؛ اگر در این چیزها بینش مردم و جهت‌گیری مردم جهت‌گیری درستی باشد، زندگی در جامعه جوری خواهد شد؛ اگر خدای ناکرده جهت‌گیری غلط باشد، زندگی جوری دیگری خواهد شد؛ خدای ناکرده به همان بلایی مبتلا خواهیم شد که امروز کشورهایی که خانواده را و بنیان خانواده را ویران کردند و شهوات را به راه انداختند. *وَ اتَّبِعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا*. به آن سرنوشت دچار شدند.^۷

۲۵- لازم است برنامه‌ریزی‌های جامع برای رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور متناسب با سیاست‌های جمعیتی انجام گیرد. همچنین ضروری است با هماهنگی و تقسیم کار بین ارکان نظام و دستگاه‌های ذریبط در این زمینه، اقدامات لازم با دقت، سرعت و قوت صورت گیرد و نتایج رصد مستمر اجرای سیاست‌ها گزارش شود.^۸

ریحانه

امروز باید علاج کرد

پیر شدن کشور، کم شدن نسل جوان در
چندین سال بعد، از چیزهایی است که اثرش
بعداً ظاهر خواهد شد؛ وقتی هم اثرش
ظاهر شد، آن روز دیگر قابل علاج نیست؛
اما امروز قابل علاج است.

محمّد
میرزا
محمّد

۲۶- هیچ منافاتی ندارد که ما مراعات بهداشت و سلامت مادران و فرزندان و نوزادان را بکنیم - که خیلی مهم است - در عین حال مراقب باشیم اشتباهی را که قبلاً کردیم، ادامه ندهیم.^۹

۲۷- برای آن دشمنانی که در اوائل صحبت اشاره کردم، بهترین چیز این است که ایران یک کشوری باشد با بیست سی میلیون جمعیت که نصف این جمعیت هم کهن سال و میان سال و ازکارافتاده باشند؛ این برایشان بهترین چیز است؛ [اگر] برای این برنامه ریزی بتوانند بکنند، حتماً می کنند، پول بتوانند خرج کنند، حتما خرج می کنند؛ ما باید حرکت مان در مقابل این حرکت، حرکت صحیح و منطقی و خردمندانه و عالمانه باشد.^{۱۰}

۲۸- معروفی بالاتر از ایجاد نظام اسلامی و حفظ نظام اسلامی نداریم؛ هر کسی که در این راه تلاش کند، آمر به معروف است؛ حفظ عزت و آبروی ملت ایران، بزرگترین معروف است. معروفها اینها هستند؛ اعتلای فرهنگ، سلامت محیط اخلاقی، سلامت محیط خانوادگی، تکثیر نسل و تربیت نسل جوان آمادهی برای اعتلای کشور، رونق دادن به اقتصاد و تولید، همگانی کردن اخلاق اسلامی، گسترش علم و فناوری، استقرار عدالت قضائی و عدالت اقتصادی، مجاهدت برای اقتدار ملت ایران و ورای آن و فراتر از آن، اقتدار امت اسلامی و تلاش و مجاهدت برای وحدت

اسلامی؛ مهم‌ترین معروف‌ها اینها است و همه موظفند در راه این معروف‌ها تلاش کنند؛ امر کنند.^{۱۰}

۲۹- هرچه که ما بتوانیم در جامعه مسئله‌ی مشکل جنسی جوان‌ها را حل کنیم، این به نفع دنیا و آخرت جامعه‌ی ما است؛ به نفع دنیا و آخرت کشور ما است.^{۱۱}

۳۰- جمعیت کشور می‌تواند به ۱۵۰ میلیون هم برسد و ان‌شاءالله مسئولین همان‌طور که بارها تکرار کرده‌ایم، کمک کنند که این تکثیر جمعیت جوان که امروز خوشبختانه وجود دارد از بین نرود؛ نسل را متوقف نکنند؛ جمعیت کشور را بتدریج در طول سال‌ها به پیری منتهی نکنند.^{۱۲}

۳۱- مسئله‌ی تکثیر نسل، تکثیر اولاد در جامعه مطرح شد، خب مسئولین هم همراهی کردند، موافقت کردند؛ من می‌شنوم در گوشه و کنار، بر خلاف آن عمل می‌کنند. این چیزی است که غربی‌ها می‌خواهند؛ غربی‌ها با افزایش عدد مسلمان‌ها مخالفند، با افزایش عدد ملتی که جوان‌هایش می‌توانند در عرصه ظاهر بشوند و کشور را به اوج برسانند، معلوم است که مخالفند. ما نباید کار را جوری پیش ببریم که مقصود آن‌ها عملی بشود؛ باید جوری حرکت بکنید که مقاصد اسلامی تأمین بشود، این وظیفه‌ی ما است، وظیفه‌ی مسئولین ما این است.^{۱۳}

پاسخ سخت خداوند

به زوج‌هایی که بچه دار شدن را عقب می‌اندازند...

اینهایی که اول زندگی بچه دار شدن
را عقب می‌اندازند، ناشکری است
و این باعث می‌شود که خداوند
یک جواب سختی به آدم بدهد.

۳۰/۰۹/۱۳۹۵
زهرا انقلاب
@ZAHRAANGLIS

۳۲- بعضی از مسئولین ما در گوشه و کنار کشور به نسخه‌ی بیگانگان اعتماد بیشتری دارند تا به نسخه‌ی داخلی! و این هم خطای بزرگی است. شما ملاحظه کنید همین سیاست جمعیتی غربی‌ها که «فرزند کمتر، زندگی بهتر»، سیاست اروپایی است، سیاست غربی است؛ خودشان هم عمل کردند و امروز دچار مشکلند.^{۱۴}

۳۳- ما چند سال قبل اصرار کردیم، گفتیم -در سخنرانی، در جلسات خصوصی با مسئولین- که موانع تولید نسل را بردارید؛ مسئولین هم قبول کردند، تصدیق کردند حرف ما را، منتها در مدیریت‌های میانی متأسفانه موانعی وجود دارد؛ آن چنان که باید و شاید به این نسخه‌ی اسلامی که «تَنَاجِحُوا تَنَاسَلُوا تَكْتُمُوا فَإِنَّ أباهی بِكُمْ الْأَمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» (۵) عمل نمی‌کنند، [اما] به نسخه‌ی غربی عمل می‌کنند!^{۱۵}

۳۴- قضیه‌ی جمعیت یکی از همان نسخه‌های غربی است. اخیراً دستگاه تبلیغاتی دولت انگلیس خبیث تجویز نسخه هم کرده که ایران برای سی میلیون جمعیت، خیلی کشور خوبی خواهد بود! چشمتان چهار تا! ان شاء الله این جمعیت به ۱۵۰ میلیون هم خواهد رسید. سیاست‌های جمعیتی کشور -آن‌هایی که دنبال می‌کردیم- سیاست‌های غلطی بود. قبلاً این را من

گفته‌ام؛ البته اولش درست بود؛ شروع درست بود، [ولی] ادامه‌اش درست نبود و غلط بود و ما غفلت کردیم در این زمینه؛ باید جبران بکنیم^{۱۵}.

۳۵- بدانیم نسخه‌های غربی برای ما قابل اعتماد نیستند. من نمی‌گویم بکلی رد کنیم؛ نه، بسنجیم. تسلیم بی‌برو برگرد نسخه‌های غربی نمی‌شود شد^{۱۶}.

۳۶- در بعضی از کشورهای غربی - مثلاً در آمریکا - خانواده‌ای پانزده تا بچه دارند، بیست تا بچه دارند و از این قبیل، تشویق [هم] می‌شوند و هیچ کس مذمتشان نمی‌کند. اما نوبت به کشور ما که می‌رسد، این طرف قضیه تشویق می‌شود، [یعنی] کم‌فرزندی و مانند این‌ها. بنابراین این هم یک نکته است که ان شاء الله باید مورد توجه باشد^{۱۷}.

۳۷- خدای متعال از مسلمان‌ها خواسته که زیاد بشوند، افزایش پیدا کنند. واقعاً هم این جور است که اگر چنانچه عدد ملت مسلمان - حالا در یک کشور اسلامی مثل کشور ایران یا در فضای اسلامی مثل امت اسلامی - زیاد باشد، این زمینه و امکان برای رشد و تعالی در آن‌ها وجود دارد؛ یعنی وقتی که عده زیاد است، افراد صالح در آن قهراً زیادترند، توانایی‌ها قهراً بیشتر است، نیروی انسانی قهراً راقی‌تر است؛ این چون طبیعی

است اگر چنانچه جمعیت زیاد باشد. جمعیت کم، مقهور واقع می‌شود. امروز در دنیا آن کشورهایی که جمعیت‌های زیادی دارند، به برکت آن به خیلی امکانات دست یافته‌اند؛ چین یک نمونه است، هند یک نمونه است؛ با اینکه مشکلاتی هم دارند اما در عین حال خود این جمعیت زیاد به عنوان یک ارزش اجتماعی، ارزش سیاسی، یک ارزش بین‌المللی برای آنها توانسته موفقیت‌هایی را به وجود بیاورد. بنابراین نسل باید افزایش پیدا کند؛ اینکه من تکرار می‌کنم، تأکید می‌کنم، به خاطر این است.^{۱۷}

۳۸- البته امروز در کشور ما مردم گوش می‌کنند، حرفی ندارند؛ آن کسانی که این حرف به آن‌ها می‌رسد، حرفی ندارند و گوش می‌کنند منتها مسئولینی که بایستی عملاً دنبال کنند و زمینه‌ها را فراهم کنند، آن کار لازم را انجام نمی‌دهند. البته مسئولین [رده] بالا می‌گویند قبول داریم اما مسئولین میانی درست عمل نمی‌کنند.^{۱۷}

۳۹- عادات غلطی در بین ما مردم وجود دارد که با این‌ها بایستی برخورد کرد. با نصیحت و توصیه و راه‌حل‌های جزئی نمی‌شود کار کرد، یک کار تحولی لازم است.^{۱۸}

محدود کردن **تعداد فرزند** خطاست

محدود کردن تعداد فرزندان در خانواده‌ها، به این شکلی که امروز هست، خطاست. با این روند کنونی اگر ما پیش برویم، کشور پیر خواهد شد. خانواده‌ها، جوانها باید تولید مثل را زیاد کنند؛ نسل را افزایش دهند.

مهرماه
۹۱/۷/۱۹

با سلام به همه‌ی کسانی که دلسوزانه و عاقبت‌اندیشانه به فعالیت در حوزه‌ی جمعیت روی آورده‌اند، و با تشکر از مسئولانی که در مجلس و دولت به چاره‌جویی برای نجات کشور از آینده‌ی هولناک پیروی جمعیت می‌پردازند، بار دیگر تأکید می‌کنم که تلاش برای افزایش نسل، و جوان شدن نیروی انسانی کشور و حمایت از خانواده، یکی از ضروری‌ترین فرائض مسئولان و آحاد مردم است. این فریضه درباره‌ی افراد و مراکز اثرگذار و فرهنگ‌ساز، تأکید بیشتر می‌یابد. این یک سیاست حیاتی برای آینده‌ی بلندمدت کشور عزیز ما است. کاوش‌های صادقانه‌ی علمی نشان داده است که این سیاست را می‌توان با پرهیز از همه‌ی آسیب‌های محتمل یا موهوم پیش برد و آینده‌ی کشور را از آن بهره‌مند ساخت. به دست‌اندرکاران این حسنه‌ی ماندگار توصیه می‌کنم که در کنار تدابیر قانونی و امثال آن، به فرهنگ‌سازی در فضای عمومی و نیز در نظام بهداشتی اهمیت دهند.^{۱۹}

۱. سیاست های کلی جمعیت
۲. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۶۸/۰۴/۱۸
۳. بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۹۱/۰۵/۰۳
۴. بیانات در اجتماع مردم بجنورد ۱۳۹۱/۰۷/۱۹
۵. بیانات در دیدار جمعی از مداحان ۱۳۹۲/۰۲/۱۱
۶. بیانات در دیدار اعضای همایش ملی «تغییرات جمعیتی و نقش آن در تحولات مختلف جامعه» ۱۳۹۲/۰۸/۰۶
۷. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۲/۰۹/۱۹
۸. بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱
۹. ابلاغ سیاست های کلی «جمعیت» ۱۳۹۳/۰۲/۳۰
۱۰. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۳/۰۳/۰۴
۱۱. بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۴/۰۱/۰۱
۱۲. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۱۳۹۴/۰۴/۲۰
۱۳. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۵/۰۵/۱۱
۱۴. بیانات در دیدار مداحان اهل بیت علیهم السلام ۱۳۹۶/۱۲/۱۷
۱۵. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۹۷/۰۱/۰۱
۱۶. بیانات در دیدار مسئولان نظام ۱۳۹۷/۰۳/۰۲
۱۷. بیانات در دیدار جمعی از زوج های جوان ۱۳۹۸/۰۱/۰۶
۱۸. بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان تشکل های دانشجویی ۱۴۰۰/۰۲/۲۱
۱۹. پیام به فعالان حوزه جمعیت ۱۴۰۱/۰۲/۲۸